

Stratejik Bir Araç Olarak Terörizmin Stratejileri

Stratejik Bir Araç Olarak Terörizmin Stratejileri[1]

Strateji kelimesi genellikle savaşla ilgili terimleri akla getirmektedir. Nitekim strateji (strategia, strategike) kelimesinin ortaya çıktığı antik Yunan'da "generalin (strategos) sanatı" veya "yetenekleri" anlamına geldiği ifade edilmelidir. Stratejinin günümüzdeki kullanım şekli ilk ortaya çıktığı anlamını da içine alacak şekilde gelişmiştir. Uluslararası ilişkilerde strateji kelimesi, savaşların ya da savaşa etki eden hususların yönetilmesi ve devletlerin çıkarlarının gerçekleştirilmesi ile ilgili bir kavram olarak kullanılmaktadır (Demir, 2018, ss.3-5).

Strateji kavramı üzerinden yola çıkarak, devletlerin kendi çıkarlarını gerçekleştirmek maksadıyla terörizmi bir araç olarak kullanabilecekleri/kullandıkları, terörizmi çıkarlara ulaşmak yolunda bir araç gördükleri; terör örgütlerinin de bir devlet dışı aktör olarak tıpkı devletler gibi belirledikleri amaca ulaşmak maksadıyla terörizmi stratejik bir araç olarak kullandıkları değerlendirilmektedir. Ayrıca gizlilik ve inkâr edilebilme prensipleri çerçevesinde yürütülen "örtülü operasyonlar" dâhilinde terörizmin, hedef ülkede istikrarsızlık yaratma ve söz konusu ülkede ayaklanmalara alt yapı hazırlama maksadıyla kullanılabileceği de düşünülmektedir. Bu çerçevede öncelikle terörizmin stratejilerinin neler olabileceği konusundaki alanyazın incelenmelidir.

Kydd ve Walter (2006) terörizmin stratejilerini beş ana başlık altında incelemiştir. Bunlardan birincisi olan "yıpratma" stratejisine göre; terör örgütleri düşman olarak gördükleri devletlere güçlü olduklarını, şayet talep ettikleri yönde politika değişikliği olmaz ise önemli maliyetlere katlanmak zorunda kalacakları mesajını veren bir yol izlerler. Bu stratejilerden ikincisi ise "korkutmadır". Korkutma stratejisine göre terör örgütleri toplumu hedef alarak, kendilerinin ne kadar güçlü olduğu ve devletin ne kadar güçsüz algısını yaratmayı, sonucunda ise toplumun kendilerine itaat etmesini amaçlamaktadırlar. Terör örgütlerinin kullandığı stratejilerden üçüncüsü olan "provokasyon (kışkırtma)" stratejisine göre; terör örgütleri devletleri orantısız güç kullanmaya sevk ederek toplumu radikalleştirmeye ve mağduriyet algısı yaratarak kendisine destek sağlamaya gayret ederler. Dördüncü strateji ise "baltalamak" olarak isimlendirilen; terör örgütleriyle görüşme süreçlerinin başarısız olmasını hedefleyen stratejidir. Beşinci ve son strateji ise "saf dışı bırakmak" şeklinde adlandırılan, terör örgütlerinin kendi aralarındaki güç mücadelesini ele alan stratejidir (s.56).

Stratejiyi, "amaçlara ulaşması için düşünülen araçların uygulanması" şeklinde kavramsallaştıran Harmon (2001) da terörizmin stratejilerini beş başlık atında incelemiştir. Harmon'a göre terörizmin birinci stratejisi "kargaşa (kaos) yaratmak ve yaymaktır". Kaos ortamını yaymak stratejisi kapsamında terör örgütleri, uçak kaçırma ve rehin alma gibi terör eylemlerinden başlayarak sonuçları daha ölümcül eylemlere yönelmiş ve terörü uluslararası boyuta taşımış, küresel alanda bir kargaşa ortamı yaratmışlardır. "Mevcut iktidarın itibarını yok etme" şeklinde adlandırılan stratejiye göre ise; hedef alınan siyasi iktidarı itibarsızlaştırmak ve neticesinde ortadan kaldırmak, iktidarın meşruiyetini zayıflatmak, mevcut siyasi erki başka bir hükümetle değiştirmek, bu maksatla propagandaya ağırlık vermek hedeflenmektedir. Terörizmin stratejilerinden üçüncüsü ise "ekonomik zararlar vermek" şeklinde isimlendirilmiştir. Ekonomik açıdan zarar vermek çerçevesinde terör örgütlerinin uluslararası yatırımların yapılmasını engellemek üzere hedeflenen ülkede güven ortamının bozulduğu algısını yaratmak, turizmi engellemek, ülkenin temel ekonomik araçlarına zarar vermek gibi yöntemleri kullanması mümkün görülmektedir. Terörizmin dördüncü stratejisi olarak belirtilen "askeri alanda hasar verdirmek" stratejisi çerçevesinde terör örgütleri bir yandan askeri hedeflere yönelerek hedef alınan devletlerin askeri kuvvetlerine zarar verirken aynı zamanda terörizme karşı askeri tedbirler alınması için daha fazla bütçe ayrılmasını sağlamaya çalışmaktadırlar. Terörizmin beşinci stratejisi ise "sorunun uluslararası hale gelmesidir". Sorunun uluslararası bir duruma gelmesi sayesinde terör örgütleri hem dikkatleri daha fazla üzerlerine toplayabilmekte hem de bazı durumlarda uluslararası bir müdahaleye neden olarak küresel alana yayılmış bir mücadele yöntemine neden olmaktadırlar (ss.45-62).

Stratejik amaçlarla kullanılan terörizmi "stratejik terör" şeklinde ifade eden Freedman (2007), stratejik terörizmin; devletin temel karakterini değiştirmek için kontrolünü ele geçirmek isteyen ideolojik düşüncelerin önce ayaklanmaya ve daha sonra devlete doğrudan fiziksel bir meydan okumaya dönüşen bir sürecin ilk aşaması olabileceğini ifade etmektedir (s.325). Bu bakış açısından hareketle stratejik bir araç olarak terörizmin, bir ülkede ayaklanmalara giden yolu açan kapı olarak kullanılabileceğini, hedeflenen devletin kontrolünü ele geçirebilmek maksadıyla terörizmin "stratejik bir kaldıraç" olarak düşünülebileceğini söylemek mümkündür.

Stratejik bir araç olarak terörizmin kullanımı çerçevesinde Güngör (2019); Soğuk Savaş döneminde Doğu ve Batı bloklarının birbirlerini önemli ve yakın bir tehdit olarak algıladığını, "kendi bloğunda istikrarı korumak, karşı blokta ise istikrarı bozmak" için terörizmi bir strateji olarak kullanıldıklarını, her iki bloğun da terörizmi devletler düzeyinde stratejik bir silah olarak kullandığını, İkinci Dünya Savaşı sonrasında iki blok arasında oluşan dengenin sıcak savaş ihtimalini azalttığını ancak terörizmin bu dönemde devletlerin birbirlerine karşı kullandığı (devletleri zayıflatmak veya kendi yanına çekmek) bir araç haline geldiğini, özellikle Soğuk Savaş sonrası dönemde "terörizmin devletler için kullanışlı bir stratejî" olarak görülmeye başlandığını ifade etmektedir (s.6).

Kydd ve Walter tarafından ortaya konulan terörizmin beş stratejisinden "yıpratma" stratejisinin; hedef olarak belirlenen ülke yönetimlerinin yıpratılması, siyasi erkin yıldırılması, devlet fonksiyonlarının işlemez hale getirilmesi, mümkün olduğu takdirde hedef alınan devletin "başarısız devlet" konumuna kadar getirebilmesi ve neticede o devletin bölünmesi, parçalanması ya da yönetimin değiştirilmesi gibi sonuçlara neden olabileceği belirtilmektedir. Sıralanan sonuçlara, hasım olarak belirlenen devletlere savaş açmadan ulaşmak maksadıyla, terörizmin stratejik bir araç olarak kullanılabileceği değerlendirilmektedir.

Harmon tarafından belirlenen terörizmin beş ana strateji kapsamında; hedef alınan ülkede kaos ortamı yaratılması, propaganda yöntemleri kullanılarak söz konusu ülkedeki siyasi iktidarın itibarsızlaştırılması ve ortadan kaldırılması ya da değiştirilmesi, ekonomik açıdan ülkeye zarar verilerek ülkenin yıpratılması gibi hususların da terörizmin stratejik bir araç olarak kullanımına olanak sağladığı değerlendirilmektedir.

Sonuç olarak; belirlenen amaçlara ulaşmak için uygulanan yöntemlerin tümü olarak ifade edilebilecek strateji kavramı çerçevesinde, terörizmin de belirgin stratejilerinin bulunduğu, sistematik şekilde şiddet kullanarak siyasal amaçlara ulaşmanın planlı bir yöntemi sayılabilecek terörizmin hem terör örgütü tarafından hem de terör örgütüne vekâlet veren devletler tarafından stratejik bir araç olarak kullanılmasının mümkün olduğu görülmektedir. Özellikle soğuk savaş yıllarının ardından, bir ülkede gerçekleştirilmek istenilen hedeflere vekâlet verilen terör örgütlerini kullanarak ulaşmanın yaygınlaşmasının; resmi olarak savaş ilan etmek, daha fazla asker kaybetmek, daha fazla maliyete katlanmak yerine, devletlerin terörizm vasıtasıyla yıpratılmasının, asimetrik etkilerle devletlerin çalışamaz hale getirilmesinin ya da başka bir stratejinin parçası olarak terörizmden faydalanılmasının/faydalanılmak istenilmesinin söz konusu olduğu değerlendirilmektedir. Stratejik bir

araç olarak terörizmin, bir ülkede ayaklanmaya giden yolu açan kapı olarak kullanılabileceği, bu stratejinin başarılı olup olamayacağının ise hedef alınan devletin yapısal özelliklerine bağlı olarak değişebileceği anlaşılmaktadır.

Kaynakça

Demir, C.K. (2018). Strateji ve güvenlik. G.Sarı ve C.K.Demir. (Ed.) Teoriden uygulamaya güvenlik üzerine. (ss.3-5). Ankara: Gazi Kitapevi Tic.Ltd.Şti.

Freedman, L. (2007). Terrorism as a strategy. Government and Opposition. Vol. 42, No. 3, ss. 314–339.

Güngör, U. (2019). Terörizm Stratejisi mi? Terörizmin Stratejileri mi? Akademik Bakış. Cilt 12, Sayı 24, s.6.

Harmon, C.C. (2001). Five strategies of terrorism. Small Wars and Insurgencies. Vol.12, No.3 ss.39–66.

Kydd, A.H. ve Walter, B.F. (2006). The strategies of terrorism. International Security. Vol. 31, No.1. ss. 49–80.

---

[1] Atıf için: TERAM. (2021). Stratejik Bir Araç Olarak Terörizmin Stratejileri. Erişim adresi: https://teram.org/Icerik/stratejik-bir-arac-olarak-terorizmin-stratejileri-193